

Pennar Fawr has not been so regularly grazed and this has allowed the Purple moor-grass to form big tussocks. However, Heather remains dominant in some areas, with Cross-leaved heath and Gorse adding to the mixture of colours.

Both sites also contain old hedgebanks, areas of clump Alder woodland and scrub. They are home to a wealth of invertebrates, and common butterflies include Small skipper,

Small copper, Painted lady, Gatekeeper, Meadow brown, Peacock, Common blue, Speckled wood and many more.

Rhos Pil Bach is one of the most species rich areas of damp meadows of its kind in Ceredigion. Around 180 species of higher plants have been recorded on the site. Pennar Fawr, by contrast, is an extensive area of lowland wet heath.

Rhos Pil Bach has been grazed for many years. This has created a relatively even, untussocky structure. In late summer, the fields are dotted with the blue flowers of Devil's-bit scabious which hosts a thriving population of the nationally scarce Marsh fritillary butterfly. Other common plants include Purple moor-grass, Carnation sedge,

Sharp-flowered rush and Tormentil.

Rhos Pil Bach yw un o'r ardaloedd o ddiolydd llaiith gyda'r amrywiaeth cyfoethocaf o rywogaethau yng Ngheredigion. Mae odderiu 180 o rywogaethau o blanhigion tal wedi'u cofnodi ar y safle. I'r gwrtwyneb, ardal helaeth o rostir gwyb ar dir isel yw Pennar Fawr.

Mae Rhos Pil Bach wedi cael ei phori ers blynyddoedd llawer. Mae hyn wedi creu strwythur cymharol wastad, heb dwmpathau. Tua diwedd yr haf, mae'r caeau'n frith o flodau glas Bara'r Cyfrdrau, sy'n denu poblogaeth lewyrchus iawn o lobyn byw Brith y Gors. Ymhilh Y planhigion cyffredin eraill mae Gwelt y Gweunydd, Hesg Carnaswn, Brwyn Blodeutain a Thresgl.

Nid yw Pennar Fawr wedi cael ei phori mor rheolaidd ac felly mae Gwelt y Gweunydd wedi gallu ffurfio twmpathau mawr yma. Fodd bynnag, mae Grug yn amlwg iawn o hyd mewn rhai ardaloedd, gyda Grug Croesddail ac Eithin yn ychwanegu at y gymysgedd o liwiau.

Mae'r ddau safle'n cynwys hen wrychoedd hefyd, ac ardaloedd o goetir a phrysgwydd Gwerni llaiith. Maent yn gartref i gyfoeth o inferfebraid a ymhilh y glöynnod byw cyffredin ynddynt mae'r Gwibwr Bach, y Copor Bach, Glyn yr Ysgall, y Porthor, Llwyd y Ddöl, y Paun, y Glesyn Cyffredin, Brith y Coed a llawer mywyd.

Nid oes cymaint o degeirianau cors y de a chors y gogledd i'w gweld ym Mynydd o Gymharu â'r tegeirianau brith. Yn gyffredinol, nid oes smotiau ar eu dail ac mae eu llin yn binc dynach - blodau piws gwridog.

Mae Rhos Pil Bach yn warchodfa dda i ymwend â hi i weld tegeirianau ar ddechrau'r haf. Mae'r ddau gae dwyreiniol yn arbennig, gyda'u llisyfiant byrrach, yn drwch o bigau pinc y tegeirianau fis Mehefin a mis Gorffennaf.

Mae pedwar rhwogaeth wedi'u cofnodi yma: y tegeirian brith cyffredin, tegeirian brith y waun, tegeirian cors y de a thegeirian cors y gogledd. Gwelir hybridiau rhwng pink - rosy purple flowers.

Marsh fritillary
Brith y Gors

Reserve description - 27.4 hectares of Purple moor-grass and rushy meadows, separated by ancient hedgerows, with wet heath and ponds.

Directions to Rhos Pil Bach a Pennar Fawr - From the A487 coast road, turn north at Plwmp by the post office. Follow this road around to the right and park at the roadside where the road is widest.

To get to the reserve - A green lane runs downhill from the road at SN370528 and passes through a single gate. The reserve entrance is at the very bottom of this lane. Pennar Fawr can be accessed by a wooden stock gate in the fence that separates the two neighbouring sites.

Buses - The 550 bus service between Abertystwyth and Cardigan runs every hour, and stops in Plwmp about 0.5 km from the reserve.

Access notes - There are no formal footpaths on the reserves but visitors are free to wander. The ground and longer vegetation can be wet, and the terrain is extremely uneven and tussocky on places so strong footwear is recommended.

Your safety - If walking alone, please tell someone where you are and what time to expect you back. Wear appropriate clothing and footwear, planning ahead for changes in the weather. An Ordnance Survey map is always useful for additional information. Please follow the countryside code.

Disgrifiad o'r warchodfa - 27.4 hectare o welyt gan wrychoedd hynafol, ddiolydd brwy ног, wedi'u gwylodwyr yn hanfodol i'r dyde a pharc iach ar och y ffordd lle mae ar ei llelta.

Cyfarwyddiadau ar gyfer cyraedd Rhos Pil Bach a Pennar Fawr - O ffordd arfordirol yr A487, trwyn tua'r gogledd am Blwmp wrth swyddfa bost. Dilynwch Y ffordd hon o amgylch i'r dea pharc iach ar och y ffordd lle mae ar ei llelta.

Cyraedd y warchodfa - Mae lôn werdd yn rhedeg i lawr yr allt o'r ffordd yn SN370528 ac yn mynd drwy giât sengl. Mae mynediad i'r warchodfa yng ngwaelod isaf y lôn yma. Gellir cyraedd Pennar Fawr drwy giât bren gadarn yn y ffens, sy'n gwahanu'r ddau safle cyfagos.

Bwsys - Mae bws 550 rhwng Aberystwyth ac Aberteifi'n rhedeg bob awr ac yn stopio ym Mhwmp, rwy 0.5km o'r warchodfa.

Noddiadau mynediad - Nid oes unrhyw lwybrau troed ffurfiol yn y gwarthodfeidd ond mae croeso i ymwellwyr grwydro o gwmpas. Gall y dddear a'r llisyfiant talaf fod yn wylb, ac mae'r tir yn eithriadol anwastad a thwmpathog mewn manau, felly mae'n syniad da gwigo esgidiau cryf.

Eich diogelwch - Os yns erodd ar eich hun, dywedwch wrth rywun blaenor ydych a phryd ddylent eich disgwyli yn ôl. Gwisiogwch ddiolad ac esgidiau priodol, gan gynnllunio ymlaen llaw ar gyfer newid yn y tywydd. Mae map A'r olwg Ordnaeth yn ddefnyddiol bob amser am wybodaeth ychwanegol. Cadwch at y Ccd Cefn Gwlad os gwellch yn dda.

The Wildlife Trust of South and West Wales
Ymddiriedolaeth Natur De a Gorllewin Cymru

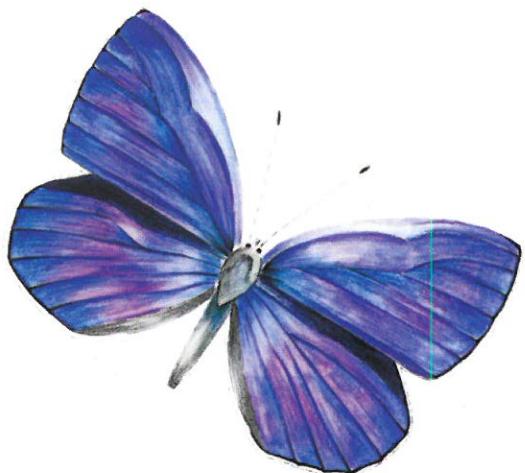
Rhos Pil Bach A Phennar Fawr / Rhos Pil Bach A Pennar Fawr Ceredigion

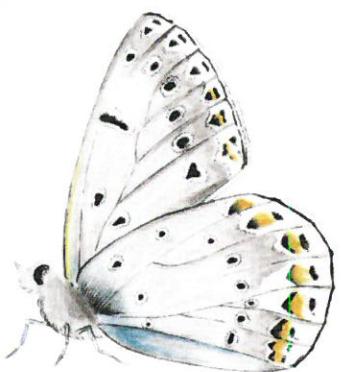
Produced by Fitzpatrick Wooller Design - 01634 711 771

Gyda chymorth
Cronfa Drefadaeth y Loteri
Supported by the Heritage Lottery Fund

Gwarchod Natur ar gyfer y Dydodol
Protecting Wildlife for the Future

Common blue
Glynn cyffredin

Rhos pasture
Porfa o ros

Key Allwedd

— Reserve boundary Ffin y warchodfa

● Entrance Mynedfa

● Gate Giât

● Parking Parcio

200m approx
200m tua